

Saamenkielinen neurokirjon sanasto
Neurogirjáivuodá sámegielat sátnelistu
Sää'm̄kiõllsaž neurokeârjjaivuõđ sannõs
Sämikielâlâš neurokirjáávuodâ sánádâh

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lapin buresveadjinguovlu
Lapin pyereestvájjeemkuávlu
Lapin pue'rrvákjijamvuođđ

SÁMI
GIELLAGÁLDU

Sanaston taustaa:

Saamenkielinen neurokirjon sanasto on tuotettu "VASA 2 – Vahva sote Lapin hyvinvointialueelle" –hankkeessa (2023–2025) osana saamenkielisen neuropsykiatrisen palvelupolun kehittämistyötä. Tarve sanastolle nousi hankkeen aikana kentän ammattilaisilta. Saamenkielistä neurokirjon sanastoa on olemassa niukalti ja tukisanastoa kaivattiin eri tasoille saamen kieltä työkielenä käyttäville työntekijöille. Huomattiin myös, että eri ammattilaiset saattavat käyttää asioista eri saamenkielisiä nimityksiä ja tähän kaivattiin yhdenmukaistamista. Sanasto on työstetty yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen saamenkielisten sote-alan ammattilaisten kanssa, ja siinä on hyödynnetty jo olemassa olevia neurokirjon sanastoja ja muuta materiaalia.

Pohjoissaameksi sanaston on kääntänyt Elen Anne Sara, koltansaameksi Anna Lumikivi ja inarinsaameksi Anna Morottaja. Saamen Kielikaltion saamen kielten lautakunnat ovat normittaneet sanaston.

Sátnelisttu duogáš

Sámegielaat neurogirju sátnelistu lea dahkkon "VASA 2 – Vahvasote Lapin hyvinvointialueelle" -fitnus (2023-2025) oassin sámegielaat neuropsykiátralaš bálvalanbálgá ovddidanbarggus. Dárbu sátnelistui badjánii fitnu áigge gielti ámmátolbmui. Sámegielaat neurogirju sátnelisttu lea unnán ja doarjjasátnelisttuid dárbašedje iešguđege dási sámegiela bargiide. Fuopmášuvvui maid, ahte iešguđege ámmátolbmot soitet geavahit iešguđege sámegielaat namahusaid ja dása váillahedje ovttaláganvuoda. Sátnelistu lea dahkkon ovttasbarggus Lappi buresveadjinguovllu sámegielaat sode-suorggi ámmátolbmuiguin, ja das lea atnon ávkin gárves neurogirju sátnelisttu ja eará materiála.

Davisámegillii sátnelisttu lea jorgalan Elen Anne Sara, nuortalašgillii Anna Lumikivi ja anárašgillii Anna Morottaja. Sámi Giellagáldu sámegielaat lávdegottit leat normeren sátnelisttu.

Sannõõzz tuâggaž

Sää'mkiõllsaž neurokeârjjaivuodđ sannõõzz leä't puu't'tam "VASA 2 – Raa-vâs soti Lappi pue'rrvâjjamvoudda (Vahva sote Lapin hyvinvointialueelle)" –ha'ŋkkõõzzâst (2023–2025) vue'ssen sää'mkiõllsaž neuropsykiaatraž kääzzkõspálggag ooudâsviikkâmтуáj. Tarbb sannõ'sse õčndõõđi ha'ŋkkõõzz ääi'j ämmatnii'kkkin. Sää'mkiõllsaž neurokeârjjaivuodđ sannõs lij leä'mmen vää'neld, da tuä'rjjsannõõzz kai'bbješ sää'mkiõl tuâjkiõllân jee'res täss'sânji õ'nni tuâjjlaid. Vuâmmšes, što jee'res ämmatnee'kk vuei'tte ââ'nned aa'sšin jee'res sää'mkiõllsaž nõõmtõõzzid da tän haa'leeš sä'tted õõutnalše'mmen. Sannõõzz leä't tuejääm õhttsažtuâjast Lappi pue'rrvâjjamvuu'd sää'mkiõllsaž soti-vuu'd ämmatnii'kkivui'm, da tõ'st leä't äü'kkääm ju'n leä'mmen le'ddi neurokeârjjaivuodđ sannõõzzid da jee'res materiaal.

Tâ'vvsää'mkiõlle sannõõzz lij jáârglât-tam Elen Anne Sara, nuorttsää'mkiõlle Anna Lumikivi da aanarsää'mkiõlle Anna Morottaja. Sää'm Kiõllka'lddi sää'mkiõl lu'vddkää'dd lie noormtam sannõõzz.

Sánáduv tuávváš

Sämikielâlâš neurokirjáavuodâ sánádâh lii rahtum "VASA 2 – Vahva sote Lapin hyvinvointialueelle" –haavâst (2023–2025) uássin sämikielâlii neuropsykiatrisii palvâlempálgá ovdedempargo. Tárbu sánádâhân pajaniij haavâ ääigi kiedi áammátolbmui. Sämikielâlâš neurokirjáavuodâ sánádâh lii väániht já toorjäsánádâh käibidui jieškote-uv tääsi sämikielâlijd pargeid. Huámmášui meid, ete jieškote-uv áammátolmuuh sättih kevttid jieškote-uv nomâttâsâid sämikielân já taas käibidii oovtnálásittem. Sánádâh lii rahtum oovtâstpargoost Laapi pyereestvaijeemkuávlá soti-syergi áammátolbmuiguin, já tast lii annum ävkkkin vaalmâš neurokirjáavuodâ sánáduvâid já eres materiaalijd.

Orjâlâškielân sánáduv lii jurgâlâm Elen Anne Sara, nuorttâlâškielân Anna Lumikivi já anarâškielân Anna Morottaja. Säämi Kielâkâldee sämikielâ lävdikodeh láá normádâm sánáduv.

	Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsáemkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)
1.	<p>neurokehityksellinen häiriö</p> <p>Aivojen toimintaan, aivokemiaan ja hermostoon liittyvä poikkeavuus. Puhekielessä käytetään usein nimitystä ”neurokirjo” tai ”nepsy”</p>	<p>neuroovdánanheaduštus, neuroovdáneami váddu</p> <p>Vuoigŋamaččaid doaimmii, vuoigŋamaškemii ja neavfierbmái guoskevaš spiehkasteapmi. Hállangielas geavahuvvo dávjá namahus ”neurogirjáivuoha” dahje ”nepsy”.</p>	<p>neuro-ouddnummuž heämmös</p> <p>Vuõivšni tåimm'mõšše, vuõivšnkemia da neårvvsid õhtteei čårstõk. Mains-temkiõlást åå'net tåujja nõõmtõõz ”neurokeårjjaivuõtt” le'be ”nepsy”.</p>	<p>neuro-ovdánem hemádás</p> <p>Vuoigŋášij toimâmân, vuoigŋáškemia ja niårvådâhân kyeskee spiekâstem. Sårnumkielást kiåvttoo tåvjá nomåttås ”neurokirjáåvuotå” tåi ”nepsy”.</p>
2.	<p>neuromoninaisuus, neurokirjo</p> <p>Ihmisten neurobiologista moninaisuutta ja erilaisuutta siinä, miten aivomme toimivat. Neuromoninaisuus on kattotermi ja sen alle kuuluvat kaikki neuromoninaisuuden muodot, myös neurotyypillisuus.</p>	<p>neurogirjáivuoha</p> <p>Olbmuid neurobiologalaš mánggaláŋanvuoha ja erohus das, mo min vuoigŋamaččat doibmet. Neurománggaláŋanvuoha lea badjetearbma ja dan vuollái gullet buot neurománggaláŋanvuoda hámit, maiddá neuromihtilmasvuoha.</p>	<p>neuromäängnallšemvuõtt, neurokeårjjaivuõtt</p> <p>Oummui neurobiologlaš mángnallšemvuõtt da jee'resnallšemvuõtt tõ'st, mã'htt mij vuõivšn tåimma. Neuromäängnallšemvuõtt lij laakkte'rm da tån vuålla ko'le puk neuromäängnallšemvuõđ šlaaj, neurotyypplažvuõtt še.</p>	<p>neuromaangánalásåšvuotå, neuromaangålåvånvuotå, neurokirjáåvuotå</p> <p>Ulmui neurobiologlaš maangålåvånvuotå ja ereslåvånvuotå vuoigŋášij toimâmist. Neuromaangålåvånvuotå lij pajuåvådåh ja ton vuålå kuleh puoh neuromaangålåvånvuodå hååmih, meiddei neurotijaåvuotå.</p>
3.	<p>neurotyypillinen</p> <p>Kun ihmiseen viitataan neurotyypillisenä, tarkoitetaan henkilöä, joka elää ja käyttäytyy omassa kulttuurissaan yleisesti hyväksytyllä ja ihanteellisella tavalla.</p>	<p>neurotyypikaláš</p> <p>Go čujuhuvvo olbmui, gii lea neurotyypikaláš, oaiivilduvvo olmmoš, gii eallá ja láhtte su iežas kultuvrras almmolaččat dohkkehuvvon ja ideåla vuogi mielde.</p>	<p>neurotyypplaž</p> <p>Neurotyypplaž ooumaž miårkkšååv oummu, kåå'tt jeåll da jålståått kulttuurstes takainalla primmum da ideåal'laž naa'lin.</p>	<p>neurotijaåvuotå</p> <p>Ko lij saahå neurotijaåvuotå ulmust, te talle uåivildeh ulmuu, kote iålå ja lættee suu jjeijås kulttuurist almolåvt tuhhiittum ja ideåal vuovijn.</p>
4.	<p>neuroepåtyypillinen</p> <p>Tarkoittaa ihmistä, jolla on synnynnäinen neurokehityksellinen häiriö.</p>	<p>neuroeahpedåbålaš, neuroeahpetyypikaláš</p> <p>Oaiivilda olbmo, geas lea neuroovdáneami eamivåddu.</p>	<p>neuropanntypplaž</p> <p>Miårkkšååv oummu, keå'st lij šåddsalåš neuro-ouddnummuž heämmös.</p>	<p>neuroepitijaåvuotå</p> <p>Uåivild ulmuu, kiåst lij šoddåmviđå neuro-ovdånem hemådås.</p>

Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsáa'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)	
5.	<p>aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (ADHD)</p> <p>Oirekuva, jossa esiintyy toimintakykyä haittaavia ja pitkäaikaisia haasteita keskeisissä ydinoireissa eli keskittymisessä, aktiivisuuden säätelyssä ja impulssien hillinnässä.</p>	<p>ADHD-hehttehus, ADHD-árru, aktiivavuođa ja värvešvuođa hehttehus, aktiivavuođa ja värvešvuođa headustus (ADHD)</p> <p>Dávdamearkagovva, mii vuhtto olbmoss vugiin áicat ja vásihit birastahtti máilmmi nugo maiddái kommuniseret ja leahkit vuorováikkuhusas earáiguin. Badjelmeari doaimmalaš ja čiekrjunváddu/konsentrerenváddu, dahje čiekrjunváddu/konsentrerenváddu.</p>	<p>aktiivlažvuod da vää'lpesvuod heämmös (ADHD)</p> <p>Oudldöözzi obbvuott, má'st očndá'tte táimmampá'sttemvuod häi'ttjeei da ku'kesáiggsaž va'žžtözz kósksaž oudldöözziin le'be vuájjnummšest, aktiivlažvuod ohjiummšest da impulsi tuo'llstööllmööžžast.</p>	<p>aktiivlašvuodâ já tarkkuuvâšvuodâ hemádâs (ADHD)</p> <p>Tavdameerhâi ubâlâšvuotâ, mast tiätojeh toimâmnavačaid häittideijee já kuhesáigásiih hástuseh tehálijn vuáđu-tavdameerhâin ađai vuájudâtmist, aktiivvuodâ mudâgismist já impulsij šiadđudmist.</p>
6.	<p>autismikirjon häiriö</p> <p>Oirekuva, joka ilmenee ihmisellä tavassa aistia ja kokea ympäröivä maailma sekä kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa.</p>	<p>autisma, autismagirjáivuođa headuštus</p> <p>Neurobiologalaš ovdânanhehttehus mii ilbmá sosiála ovttasdoaimmamis Dávdamearkagovva, mii vuhtto olbmoss vugiin áicat ja vásihit birastahtti máilmmi nugo maiddái kommuniseret ja leahkit vuorováikkuhusas earáiguin.</p>	<p>autismmkeârjaivuođ heämmös</p> <p>Oudldöözzi obbvuott, kâá'tt kuásttai oummu náá'lest aiccâd da vuo'nned pirröötti maai'm di kommunikâ'stted da lee'd vuárvaikkutöžžast jeârresivui'm.</p>	<p>autismkirjáivuođâ hemádâs</p> <p>Tavdameerhâi ubâlâšvuotâ, mii ulmust tiättoo tast, maht sun áiccá já vuáttá pirâstitee maailm sehe addiittâl já oro vuárvaikkuttâst iärâsijijn.</p>
7.	<p>Touretten oireyhtymä</p> <p>Oirekuva, jonka tunnusomainen piirre ovat tic-oireet, joista käytetään myös sanaa nykimisoreet. Touretten oireyhtymässä ilmenee useita motorisia tic-oireita ja vähintään yhtä äänellistä tic-oiretta yli vuoden ajan.</p>	<p>Tourette syndroma</p> <p>Dávdagovva, man mihtilmas mearkan lea tic-dávdamearkkat, mat gohčoduvvojit maiddái sániin rabaidandávdamearkkat. Tourette syndromas vuhttojit mánggat motoralaš tic-dávdamearkkat ja unnimusat okta jienalaš tic-dávdamearka badjelaš jagi.</p>	<p>Tourette oudldösöhtâm, Tourette syndrooma</p> <p>Oudldöözzi obbvuott, koon takai jiöččvuod lie tic-oudldööz, koin ââ'net še sââ'n nje'zstösoudldööz. Tourette oudldösöhttmest kuásttje máängg motorlaž tic-oudldööz da kuuitâg öhtt jionlaž tic-oudldös, kook pe'stte pá'jjel pirree'jj.</p>	<p>Tourette syndroom, Tourette tadvâmerkkâovtâstume</p> <p>Tavdameerhâi ubâlâšvuotâ, mon táválâš jiešvyehi láá tic-tavdameerhah, main kiävttoo meiddei sââni herkittemtavdameerhah. Tourette tadvâmerkkâovtâstumeest tiättojeh maangah motorisiih tic-tavdameerhah já ucemustâá ohtâ jienalâš tic-tavdâmerkkâ paijeel ive verd.</p>

Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsää'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)
<p>8. nykimishäiriö</p> <p>Nykimishäiriössä tic-oireita esiintyy useita kertoja päivässä, useimpina päivinä, vähintään kuukauden ajan. Oireilun keston perusteella häiriö luokitellaan väliaikaiseksi (alle vuoden) tai pitkäaikaiseksi (yli vuoden). Pitkäaikaisessa nykimishäiriössä ilmenee joko motorisia tai äänellisiä tic-oireita, ei molempia.</p>	<p>tic-syndroma, tic-váddu</p> <p>tic-dávdamearkkat vuhttojit mánggii beaivái, mángga beaivve áigge, unnimusat mánotbaji. Dávdamearkkaid vuhttoma vuodul hehttehus šláddejuvo gaskaboddosažžan (vuollel jagi) dahje guhkesáigasažžan (badjel jagi). Guhkesáigasaš tic-syndromas vuhttojit juogo motoralaš dahje jienalaš tic-dávdamearkkat, eai guktot.</p>	<p>nje'zstösheämmös</p> <p>Nje'zstösheämmöžžast tic-oudldöžž lie máang vuára peei'vest, miálggád juo'kk peei'v, uu'ccmösán máanpáá'j áái'j. Oudldásttmöžž peešt vuáđald heämmöžž klasstóilát kōskkpoddsi'žžen (vuálla ee'jj) le'be ku'kesáiggasi'žžen (pá'jjel ee'jj). Ku'kesáiggasaš nje'zstösheämmöžžast lie ju'n-a motooraš le'be jiönlaš tic-oudldöžž, jie kuuitág kuhttu.</p>	<p>tic-syndroom</p> <p>Herkitemhemádásast tic-tavdâmeerhah tiättojuh mánggii peeivist, enâmus peeivij, ucemustáá mánuppaje verd. Tavdâmeerhâ pištem vuáđuld hemádásah juáhhojuh koskâpuddásijd (vuála ive) tâi kuhesáigásijd (paijeel ive). Kuhesáigásii herkittemhemádásast tiättojuh jo-uv motorisiih tâi jienâliih tic-tavdâmeerhah, iä kuohtuuh.</p>
<p>9. tic-oire</p> <p>Tahdosta riippumaton nykimisreaktio. Tyypillisesti nopeita ja tahattomia liikkeitä tai äännähdyksiä, jotka voivat esiintyä yksittäin tai sarjoina.</p>	<p>tic-dávdamearka, tic-symptoma</p> <p>Luohkin-/rabaidanreakšuvdna dáhtus fuolakeahtta. Dábálaččat jođánis ja áiggokeahtes lihastagat dahje jietnadeamit, mat sáhttet dihttot ovttaid-ovttaid dahje mánggii maŋŋálaga hávális.</p>	<p>tic-oudldös</p> <p>Täätt'te'mes nje'zstösreaktio. Tök lie takainalla já'ttlös da täätt'te'mes likstöžž le'be jiönnummuž, kook vuei'tte očndööt-tâd ööuti mie'ldd le'be keäččlööžži.</p>	<p>tic-tavdâmerkkâ, tic-merkkâ, tic-symptom</p> <p>Herkitemreaktio, mii ij lah kiddâ táástust. Táválávt lihâstuvah tâi jiänáádmeh láá joteleh já puátih tátuhánnáá jo-uv ohtuu tâi ráidun.</p>
<p>10. koprolalia</p> <p>Tahaton äänellinen tic, joka saa sanomaan sopimattomia sanoja tai lauseita.</p>	<p>koprolaliija</p> <p>Dáhtokeahtes jienalaš tic, mii bidjá garrudit dadjalit heivemeahttun sániid dahje dajaldagaid.</p>	<p>koprolalia</p> <p>Täätt'te'mes jiönlaš tic, kää'tt peejj sárnad náá'lte'mes saa'nid le'be čiálkkjid.</p>	<p>koprolalia</p> <p>Jienlâš tic, mii puátá tátuhánnáá já piäjä ettâđ unohâs saaniid tâi celkkuid.</p>
<p>11. pakko-oireinen häiriö (OCD)</p> <p>Oirekuva, johon kuuluvat pakkoajatuksia, pakkotoimintoja tai näiden yhdistelmiä. Pakkoajatuksiset ovat toistuvia mieleen tunkeutuvia epämielilyttäviä tai ahdistavia ajatuksia tai mielikuvia. Pakkotoiminnot ovat useimmiten keino yrittää hallita pakkoajatuksia.</p>	<p>bággogjurddaheaduštus (OCD)</p> <p>Dávdamearkagovva, masa gullet bággogjurdagat, bággodoaimmat dahje dáid kombinašuvnnat. Bággogjurdagat leat unohis dahje átestuhtti jurdagat dahje miellagovat, mat dávjjet báhcet millii. Bággodoaimmat leat dávjjimustá vuohki viggat hálddašit bággogjurdagiid.</p>	<p>pákkoudldöžžlaš heämmös (OCD)</p> <p>Oudldöžži obbvuođt, koozz ko'lle pákkjurddi, pákktáim le'be tak ööutást. Pákkjurddi lie taaujâs miö'lle čáŋŋöđtti náá'lte'mes le'be mue'kkeei jurddi le'be miöllkoov. Pákktaim lie tääu'jmösân kuánstt káittad tuo'll'jed pákkjurddjid.</p>	<p>pággjuurdâhemádâs (OCD)</p> <p>Tavdâmeerhâi ubâlâšvuotâ, moos kuleh pággjuurduuh, pággutoimah tâi toi ovtâstitmeh. Pággjuurduuh láá tävjittávjá mielân puáttee suámittes tâi atâšteijee jurduuh tâi mielâkoveh. Pággutoimah láá távjá vyehi viggâđ haldâšid pággjuurduid.</p>

Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsáa'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)	
12.	<p>kehityksellinen kielihäiriö</p> <p>Lapsen puheen ja kielen kehityksen viivästyminen tai eteneminen poikkeavasti muuhun kehitykseen nähden. Oirekuvaaan liittyy mm. sanojen, käsitteiden ja kieliopin hidas oppiminen sekä sanojen lauseiksi yhdistämisen viivästyminen. Tyyppillistä on myös puheen epäselvyys ja siitä johtuvat kommunikoinnin vaikeudet.</p>	<p>giela ovdánanváddu</p> <p>Máná hállama ja giela ovdáneapmi maŋŋonan dahje ovdáneapmi spiehkasan eará ovdáneami ektui. Dávdamearkagovvii gullá ee. sániid, doahpa-giid ja giellaoahpa oahppá njozet nugo maiddá maŋŋona sániid ovtasteapmi cealkkan.</p>	<p>ouddnummuž kiöllheämmös</p> <p>Päärna sárnmööz da kiöll ouddnummuž maŋŋnem le'be ouddnem čárnee'l ko ve'rddeet jee'res ouddnummša. Oudldöözzi obbvuo'tte öhttne jm. saa'ni, fi'ttöözzi da kiöllmäätt meälgas mättjumuš di saa'ni čiälkkjen öhttumuž maŋŋnem. Tuõmprdumuš da töst šöddi kommunikástmööz vaiggáduođ lie še takai.</p>	<p>ovdánmân lohtâseijee kielâhemâdâs, kielâ ovdánemhemâdâs</p> <p>Päärni sárnum já kielâ ovdánem maŋnem tai epitáválâš ovdánem, ko verdid suu eres ovdánmân. Tavdâmeerhâi ubâlâšvuotân kulá el. saanij, tuávâduvâi já kielâoopâ hifes oppâm sehe tot, ete saanij kuálustem ceelhân maŋŋaan. Meiddei epičielgâ sárnum já tast čuávvo addiittállâm vaigáduođah láá táváliih.</p>
13.	<p>erityislahjakkuus</p> <p>Epätyypillinen ja selvästi keskitason yläpuolella oleva taito tai osaaminen yhdellä tai useammalla kykyalueella.</p>	<p>earenoamaš attáldat, sierraattáldat</p> <p>Gálga dahje máhttu, mii lea eahpedábálaš ja čielgasit gaskadási bajábealde ovtta dahje mángga dáiddus.</p>	<p>spesiaalčea'ppvuott ~ jiijâsnallšem čea'ppvuott</p> <p>Pannnypplaž da čiołggsânji kōskktää'zz pááibeá'lnn le'ddi táidd le'be silttōs öht-tân oddâst le'be mááŋgain ooddin.</p>	<p>eromâščeppivuotâ</p> <p>Epitáválâš já čielgâsávt koskâtääsi paa-jaabeln orroo táidu tai mättim oovtâ tai maangâ nahcâsyergist.</p>
	TOIMINTA	DOAIBMA	TOIMMUMMUŠ	TOIMÂM
14.	<p>tarkkaavaisuus</p> <p>Ajatusten kohdistamista johonkin asiaan tai tekemiseen.</p>	<p>várvešvuohhta</p> <p>Jurdagiid čohkken muhtin áššái dahje dahkamii.</p>	<p>vää'lpesvuott</p> <p>Jurddji ohjjoövvmōš koon-ne ášša le'be tuejjumša.</p>	<p>tarkkuuvâšvuotâ</p> <p>Jurdui čuocčâm mottoom áášán tai tohâmân.</p>
15.	<p>itseohjautuvuus</p> <p>Vastuun ottamista omasta tekemisestä ilman ulkopuolisen ohjauksen tarvetta.</p>	<p>iešráđálâšvuohhta</p> <p>Váldit ovddasvástádusa iežas dahkamušain almmá olggobeale stivrema haga.</p>	<p>jiöččohjjoottmōš</p> <p>Vasttööz válddmōš jiijâs tuejjumšest áálgbællsaž ohjjummuž taarbttää.</p>	<p>jiešstivrimvuotâ, jiešráđálâšvuotâ</p> <p>Ovdâsvástádâs váldim jieijâs tohâmušain ulguupiälâsij stivrim tárbuttää.</p>

	Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsáa'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)
16.	<p>toiminnanohjaus</p> <p>Tarkoittaa kognitiivisia toimintoja ja taitoja, joiden avulla voi säädellä omaa toimintaansa vaatimusten ja odotusten mukaisesti. Se on taitoa toimia jäsennellysti, suunnitellusti ja päämäärätietoisesti kohti asetettua ja tiedossa olevaa tavoitetta.</p>	<p>doaimmaidmudden</p> <p>Oaivwilda kognitiivvaláš doaimmaid ja gálggaid, maid veahkil sáhtta muddet iežas doaimma gáibádusaid ja vuordámušaid vuodul. Dat lea gálga doaimmat nu, ahte lađastallá, pláne ja lea čielga mihttu juksat ulbmila, mii lea ášahuvwon ja dihtosis.</p>	<p>táimmamohjjummuš</p> <p>Miárkkšáávv kognitiivlaž tääimaid da tääidaid, kooi veákka vuáitt šioŧtööllád táimm'möözžás kai'bbjöözzi da vuárdd-möözži meáldlânji. Töt lij táidd táimmad löđstum, plaanuum da mie'rrmeáldlaž naa'lin pijjum da tiöttum täävtöözž árra.</p>	<p>toimâmstivrim</p> <p>Uáivild kognitiivlijd tooimâid já tääiduid, moigijn puáhtá jieijás toimâm mudágis-tid vátámášái já vuárdámušái miáldásávt. Tot llii táidu mittomere miáldásávt čovdáččid já vuáváđ aášijd nuuvt, ete mana asáttum já tiáđust orroo ulme kulij.</p>
17.	<p>ylivilkkaus</p> <p>Ylenmääräinen levottomuus tai tarve olla liikkeessä, myös tilanteissa, joissa se ei ole sopivaa. Voi esiintyä myös esim. ylenmääräisenä sormilla naputteluna, jatkuvana puheena tai ilmetä sisäisenä levottomuuden tunteena ja rauhatto-muutena. Voi liittyä myös taipumusta välttää tilanteita, joissa täytyy olla pitkään paikallaan.</p>	<p>hyperaktiivuvuohta, leabuhisvuohta</p> <p>Hyperaktiivuvuohta dahje dárbu lih-kadit, maiddái diliin, main dat ii leat heivvolaš. Sáhtta dihttot maiddái omd nu, ahte jámma spohkohallá suorpmad, ovttat ládje hállá dahje vuhtto siskkáldas dilihisvuoda dovdu ja leabuhisvuohtan. Sáhtta leat maiddái iešvuohta garvit diliid, main ferte guhká bissut ovta sajis.</p>	<p>lei'gǵveä'lkösvuoŧt</p> <p>Lei'gǵ veä'lašvuoŧt le'be tarbb liikkeed, nákam vuö'jijn še, koin töt ij leákku suáppi. Vuáitt kuáštjed še ouddm. suor-mi lei'gǵčuákktoöllmöššân, juátkkjeei mainstummšen le'be se'st áárrai veä'laš-vuođ tobddjen da ráahte'mesvuoŧtân. Töözž vuáitt öhttned še náa'll veä'litted vuö'jjid, koin fe'rttai lee'd kuu'kk sá'jstes.</p>	<p>lijgeaktiivlâšvuotâ</p> <p>Merettes liävuttemesvuotâ tai tárbu lihâidid meiddei tiilijn, main tot ij lah vuovâs. Puáhtá tiettuđ meiddei om. merettes suormâigijn spuáhutmin, oovtmanolâš sárnumin tai siskáldâs liävuttemesvuotâ tobdon já myesit-temesvuotân. Taas puáhtá kuullâđ meiddei vyehi velttid tiilijid, main kalga leđe kuhháa oovtsaajeest.</p>
18.	<p>impulsiivisuus</p> <p>Taipumus toimia hetken mielijohteesta ilman syy-seuraussuhteiden ajattelua.</p>	<p>impulsivitehta</p> <p>Iešvuohta doaimmat johtilis miellačug-gestaga vuodul almmá jurddaškeahtta siva-čuovvumusgaskavuodaid.</p>	<p>impulsiivlâšvuotâ</p> <p>Nää'll táimmad kroota miölljâáđtöözž mie'ldd juu'rdkani vie'ri da seu'rrjöözzi kōskkvuođid.</p>	<p>impulsiivlâšvuotâ</p> <p>Tääpi smietâstid já tállân toimâđ juurdâšhánnáá suijâ-čuávumuškoská-vuođaid.</p>
19.	<p>jumittaminen</p> <p>Jumittaessa levottomuus pään sisällä on niin voimakasta, että se lamaannuttaa toiminta- tai ajattelukyvyn. Tämä voi näkyä ulospäin fyysisenä jämähtämisenä. Jumittaminen voi liittyä myös esim. siirtymiin tai tunnetiloihin.</p>	<p>darváneapmi, vavdan</p> <p>Vavddadettiin leabuhisvuohta oaivve siste lea nu stuoris, ahte dat dárpmehuhtta doaimman- dahje jurddašan-návcca. Dát sáhtta oidnot olggosguvluvi fysalaš háhkáseapmin. Vavdan sáhtta laktásit maiddái omd sirdásemiide dahje dovduiddilliide.</p>	<p>ceenköövvmōš</p> <p>Ceenkööveen veä'lašvuotâ vvei'v se'st lij nu'tt viōhss, što töt tuō'llai táimmam-le'be juurdčempâ'stemvuotâ. Tât vuáitt kuáštjed áálgbeälla fyyslaž árstumm-šen. Ceenköövvmōš vuáitt öhttned še ouddm. serddjumšid le'be tobddjid.</p>	<p>áhásâddâm</p> <p>Talle ko olmooš áhásâd, liävuttemes-vuotâ uáivi siste llii nuuvt vuáimálâš, ete toimâm- tai jurdáčcemnaavcah tármuttuveh. Taat puáhtá oinuđ ulmuu fyysilâš steergâgmin. Áhásâddâm puáhtá lohtâsid meiddei om. sirdâšuumijid tai tobdotiilijid.</p>

Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsää'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)	
20.	<p>Hyperfokus, hyperfokusoituminen</p> <p>Voimakas keskittyminen (jopa hallitsemattomasti)</p>	<p>hyperfokus, spaktan</p> <p>Garra čiekŋun/vuodjun/konsentreren.</p>	<p>hyperfokus, hyperfokusöövmoš</p> <p>Viösâs čŋlmöövmoš (joba tuõ'llstöõlkani)</p>	<p>hyperfokus, hyperfokusistem</p> <p>Korrâ vuájudáttâm (joba nuuvt, ete ij jieš tom haaldáš).</p>
21.	<p>ekko, erityismielenkiinnon kohde</p> <p>Erityisen voimakas kiinnostus jotakin asiaa kohtaan. Kiinnostus saa perehtymään ja haluamaan lisätietoja kiinnostuksen kohteesta. Mielenkiinnonkohteesta toteutuvat sekä lyhyellä tai pitkällä aikavälillä ja niiden intensiivisyys voi myös vaihdella.</p>	<p>earenoamášberoštumi čuozáhat</p> <p>Earenoamáš stuorra beroštupmi muhtin áššái. Beroštumi dihte bidjá oahpásmuvvat ja háliidit lassediiduidan birra, mas lea beroštuvvan. Beroštupmečuozáhagat ollašuvvet sihke oanehis dahje guhkes áigegaskkain ja daid intensiivavuolta sáhttá maiddái rievddadit.</p>	<p>spesiaal miöl keässmõš koon-ne ää'sš árra ~ jiijjásnallšem miöl keässmõš koon-ne ää'sš árra</p> <p>Samai korr miöl keässmõš koon-ne ää'sš árra. Miöl keässmõš vuážž oummu vuájjened da haa'leed láá'ssteáđaid ää'sšest, koon árra su'st miöll keäss. Ää'sš, kooi árra miöll keäss, šá'dde tuõttán kuhttu vuá'nkõs le'be ku'kes äi'gõgkõõsk se'st da toi intensiivavuõtt vuáitt še vaajtõõllád.</p>	<p>eromáš perustume čuosáttâh</p> <p>Eromáš korrâ perustume monnii áášán. Perustume piájá uápásmid já halijdiđ lasetiáđuid ton äášist, mast peerust. Äáših, main olmooš peerust, olášuveh sehe uánihis ete kuhes äigikooskâst já toi intensiivvuotâ puáhtá meiddei mulsášuddáđ.</p>
22.	<p>tunnesäätely</p> <p>Kyky havainnoida, ilmaista ja säädellä omia tunnetiloja.</p>	<p>dovdduidmudden</p> <p>Nákca áiccadit, dovddahit ja muddet iežas dovduiddilliid.</p>	<p>toobdšio̧ttõõllmõš</p> <p>Pástlvažvuõtt aiccâd, õlmmeed da šio̧ttõõllád jiijjás tobdđjid.</p>	<p>tobdoi mudágistem</p> <p>Nahcâ aicâdiđ, čáittid já mudágistid jiejjás tobdotiilijid.</p>
23.	<p>erityisherkkyy</p> <p>Synnynnäinen taipumus reagoida voimakkaasti esimerkiksi tunnetiloihin ja ympäristön ärsykkeisiin. Erityisherkkä henkilö eläytyy voimakkaasti toisten asemaan ja havainnoi ympäristöään jatkuvasti.</p>	<p>earenoamášhearkivuohta, earenomáš sensitivitehta, hypersensitivitehta</p> <p>Eamisodju reageret sakka ovdamearkka dihte dovduiddilliide ja birrasa stimulusaide. Earenoamášhearkkes olmmoš bidjá iežas sakka earáid sajadahkii ja áiccada birrasa oba áigge.</p>	<p>lei'g̊gaiccâlvuõtt ~ lei'g̊gsensitiivlažvuõtt</p> <p>Šáddsallaš nää'll reagá'stted korrset ouddmiárkkân tobdđjid da pirrõõžž kõđldõõggid. Lei'g̊gsensitiivlaž ooumaž jeálláátt korrset jeærssi sájja da vuám-maš pirrõõžžás čõõđ ääi'j.</p>	<p>eromášherkkivuoatâ</p> <p>Šoddámvidá vyehi reagistid korrásávt ovdámerkkân tobdotiilijid já pirrâs kih-tâlâssáid. Eromášherkis olmooš miel-di-iälá vuáimálávt eres ulmui sajattuv já aaicâd pirrâs čõõđâg.</p>

Suomi		Davisámegiella (pohjoissaame)	Nuörttsää'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)
	AISTIT	ÁICCUT	AAIC	ÁÁICUH
24.	<p>aistyliherkkyys</p> <p>Aistyliherkkä henkilö huomaa tavanomaista vaimeampia ärsykeitä, reagoi niihin tavanomaista nopeammin ja voimakkaammin eikä totu niihin tavanomaiseen tapaan. Monen aistikanavan välityksellä samaan aikaan tulevat viestit voivat tuntua hallitsemattomalta kaaokselta.</p>	<p>hypersensitiiva áiccut, sensoralaš hypersensitivitehta, áiccuid hearkivuoha</p> <p>Sensoralaččat hypersensitiiva olmmoš fuomáša vel láivvit stimulusaid go dábálaš stimulusat, reagere daidda jođáneappot ja garraseappot go olbmot dábálaččat iige hárván daidda dábálaš vugiin. Dieđut, mat bohtet mángga áicokanála bokte oktanaga, sáhttet orrut dego hálddaškeahes moivi.</p>	<p>aicclei'ggaiccâlvuött</p> <p>Aicclei'ggaicclös ooumaž vuammaš takai uu'ccab kōđldōōggid, reagástt tōid takai jâ'ttlubun da kōrrsubun ij-ga harjân tōid takainalla. Määng aicckanaal pāi'k seamma ää'i'j pue'tti saagg vuei't-te tábdjed mâte ää'sš le'čče seákkad.</p>	<p>áicculijgeherkkivuotâ</p> <p>Áicculijgeherkis olmooš huámmáš kihtâlâsâid, moh láá ucebeh ko táváliih kihtâlâsah, reagist tooid jotelubboht já korrâsubboht ko ulmuuh táválvát ijge hárván tooid tegu ulmuuh lááveje. Vies-tah, moh puátih maangâ áicckanava peht siämmáá ääigi, pyehtih orrood moiven, mon ij jieš haaldáš.</p>
25.	<p>aistialherkkyys</p> <p>Aistialherkkä vaatii tavanomaista voimakkaamman ärsykkeen havaitakseen sen ja reagoi siihen tavanomaista vaimeammin. Aistimushakuisella on taipumus hakeutua tietynlaisten ärsykkeiden äärelle tai tuottaa tietynlaisia ärsykeitä joko mieltymyksen vuoksi, oman vireystilan ylläpitämiseksi tai itsensä rauhoittamiseksi.</p>	<p>hyposensitiiva áiccut, sensoralaš hyposensitivitehta</p> <p>Olmmoš, guhte gáibida garrasit stimulusa go olmmoš dábálaččat, áican dihte juoidá ja reagere dasa láivvibut go olmmoš dábálaččat.</p>	<p>aiccvää'nnaiccâlvuött</p> <p>Aiccvää'nnaicclös ooumaž taarbaš takai kōrrsab kōđldōōgg, što vuammaš tōn, da reagástt tōōžž takai keäppsubun. Aiccmōōžžid oocci oummust lij nää'll oozōōttâd tiōttum kōđldōōggi árra le'be puu'tted tiōttum kōđldōōggid ju'n-a miōlstōōvmmōōžž diōtt di jiijjâs virkkâdvuōđ tuō'll'jem le'be rááuhthem diōtt.</p>	<p>áiccuvelyiherkkivuotâ</p> <p>Áiccuvelyiherkis olmooš váátá kihtâlâs, mii lii vuáimálub ko táválváš kihtâlâs, vâi sun áicá tom. Suu reaktio toos lii ucceeb ko ulmuin táválvát. Aiccâmušâid occee olmooš láávee ucâluđ tiätuláván kihtâlâsâi luus tâi puovtâdiđ tiätuláván kihtâlâsâid jo-uv mielâstume tiet, jieijâs virkkuvuotâtile paijeentoollâm tiet tâi jieijâs rávhuiduttem tiet.</p>
26.	<p>aistikäsittelyvaikeus</p> <p>Aistipoikkeama, jossa ihminen ei kykene suodattamaan tai vaimentamaan aistiärsykkeiden määrää.</p>	<p>sensoralaš gieđahallanheađuštus, áiccuid gieđahallama heađuštus, áicogieđahallanheađuštus</p> <p>Áicospiehkastat, mas olmmoš ii bastte earuhit dahje geahpedit áicostimulusaid meari.</p>	<p>aicckioŋt'tōöllmōōžž vaiggâdvuött</p> <p>Aicc-čárstem, mâte ooumaž ij pāâ'st si'll'jed le'be aukstâ'tted aicckōđldōōggi meâr.</p>	<p>áicckieđâvuššâmvaiggâdvuotâ</p> <p>Áiccupiekâstâh, mast olmooš ij áppád sillid tâi šiađudiđ áicckuhtâlâsâi mere.</p>

Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsáa'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)	
27.	<p>aistiesteettömyys</p> <p>Aistiystävälliset tilat, joista on poistettu yleiset aistiylikuormituksen aiheuttajat. Aistiesteettömyys voi käsittää valaistuksen, äänitason, tilanjärjestelyn, materiaalien, hajujen ja väripaletin optimoinnin siten, että ympäristö on mahdollisimman vähän aisteja ärsyttävä.</p>	<p>sensoralaš hearkivuhtii heiveheapmi, áiccuid hearkivuhtii heiveheapmi</p> <p>Áiccuid dáfus vuogas báikkit, main leat jávkaduvvon dábálaš áiccoliigenoađu-heami gaskaoamit. Áicoeasttahisvuohta sáhtta sisttisdoallat čuovggaid, jietnadási, saji ordnedeami, materiálah, hájaid ja ivdnevalljodaga optimerema dánu, ahte birrasis leat nu unnán go vejolaš gaskaoamit, mat eardudit áiccuid.</p>	<p>aicc-cöögge'mesvuött</p> <p>Aacid kōđldöögge'mes sââ'j, koin jie leäkku takai aicclei'gġkuärmtööz tuejjei. Aicc-cöögge'mesvuött vuáitt äâ'nned se'st čuövtööz, jiönntää'zz, sââ'jriäšsmööz, materiaali, haaji da eu'nnpalee'tt optimástmööz nu'tt, što piirös lij nu'tt occânj aacid stimulö'stti ko lij vuei'tlvaž.</p>	<p>áiccuestuuksesvuotâ</p> <p>Áiccu-ustevliih sajeh, main táváliih áicculijgenuáđasem tovtteijeeh láá meddâlistum. Áiccuestuuksesvuotâ puáhtá merhášid čuovâi, jienâtääsi, sajeorniistállám, materiaali, haajâi já ivnepaaleet optimistem nuuvt, ete piirás hárdá áiccuid nuuvt uccáá ko máhđuláš.</p>
28.	<p>aistihakuisuus</p> <p>Henkilö pyrkii tuottamaan itselleen voimakkaita, selkeästi aistittavia aistimuksia.</p>	<p>sensoralaš duhtadandárbu, áicoduhtadandárbu</p> <p>Olmmoš viggá buvttadit alcces stimulus-aid, mat leat fámoláčat ja čielgasit áicamis.</p>	<p>aiccoocâmvuött</p> <p>Ooumaž pârgg puu'tted jiöccses kōrr, čiolggsânji aiccum aiccmöözžid.</p>	<p>áiccu-usâđattâmvuotâ</p> <p>Olmooš viggá puovtâđid olssis vuáimâlijd aiccâmušâid, moi aiccâm lii čielgâs.</p>
29.	<p>aistiuupumus</p> <p>Poikkeuksellista väsymystä ja/tai uupumusta, joka johtuu pitkäaikaisesta altistumisesta kuormittavalle määrälle aistiärsykeitä, joista ei ole ollut riittävästi aikaa toipua.</p>	<p>sensoralaš nuonddahaddan, sensoralaš nuonddahallan, áiconuonddahaddan, áiconuonddahallan</p> <p>Eahpedábálaš váibbasvuohta ja/dahje nuondan, mii boahtá das go šaddá gierddahallat noađuheaddji meari áicostimulusaid, main ii leat leamaš doarvâi áigi áhpáiduvvat.</p>	<p>aicclevvjummuš</p> <p>Takai šuurab levvjummuš, kââ'tt šádd ku'kesáiggsaž aicckōđldööggi kuärmtööz meä'rest, mâin ij leäkku leämmaž nokk vuânġamâi'gġ.</p>	<p>áiccusilloom</p> <p>Epitáváláš vaibâmvuotâ já/tâi silloom, mii šadda tast, ete lii kuhesáigásávt painášum áiccukihtâlâsâi nuáđaseijee miarán, mast ij lah kiergânâm puáránâđđâđ.</p>
30.	<p>kuormitus</p> <p>Kuormittuminen tarkoittaa sitä, että asiat ja kokemukset väsyttävät henkisesti ja fyysisesti. Mitä enemmän elämässä on kuormittavia asioita, sitä enemmän väsy. Ylikuormittuneella henkilöllä aistit ja tiedonkäsittely ovat ylittäneet kykynsä käsitellä tulevaa informaatiota.</p>	<p>guorbmadeapmi, noađuheapmi, noađuhuvvan</p> <p>Noađuhuvvan dárkkuha dan, ahte áššit ja vásáhusat váibadit vuoiġnalaččat ja fysalaččat. Mađi eanet eallis leat noađuheaddji áššit, dađi eambo váibá. Liigenoađuhuvvan olbmos áiccut ja dieđuidgieđahallan eai bastte šat gieđahallat boahtevaš informašuvnna.</p>	<p>nue'đđ</p> <p>Nuá'đ vuálla šöddmōš miárkkšâáv ton, što ooumaž levvai psyykklánji da fyyslânji aa'sši da kíöččlásttmöözži diött. Mōön jeä-nab jie'llmest lie kuärmtēe ää'sš, tōn jeä-nab levvai. Pâi'lkuärmtöövâm oummust lij aaci da teäđkiött'tööllmōözž beä'lnn puättam raajj vuásta tō'st, mōön jiännai vuáitt kíött'tööllâd pue'tti informaatio.</p>	<p>nuáđasem, nođâšume, nuáđášume</p> <p>Nuáđasem uáivild tom, ete ääših já vuát-támušah vaibâdeh jieġâlávť já fyysilávť. Mađe eenâb elimist láá nuáđaseijee ääših, tađe eenâb olmooš váibá. Lijgenuáđásâm ulmust ááicuh já tiätukietâđállâm láá tiev-vâm liijkás iäge vaje kietâđállâđ informaatio, mii puátá.</p>

	Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsáa'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)
31.	stimmaaminen, itsestimulointi Keino säädellä aistikuormitusta itse tuotettujen asento-, ääni- tai liiketuntoaistimusten avulla.	iešstimuleren, iežassollen Vuohki muddet áiconoáduhuvvama iešbuvttaduvvon rumašguoddo-, jietnahaje lihkastatdovdoáiccuid veahkil.	sti'mmjummuš, jiöččstimulâsttmöš Kuânstt šiottööllâd aicckuármtöözž jiöčč puu't'tum vardd-, jiönn- le'be likstös-tâbdaiccmöözži veákka.	stimmam, jiešstimulistem Vyehi mudágistiđ áiccunuáđásem stiallu-, jienâ- tâi lihâstâhtobdoaiccâmušâigijn, maid jieš puovtâd.
	VUOROVAIKUTUS	VUORROVÁIKKUHUS	VUÄRRVAIKKTÖS	VUÁRUVAIKUTTÁS
32.	vuorovaikutus Vuorovaikutus on kahden tai useamman henkilön välistä kommunikaatiota. Vuorovaikutuksessa osapuolet ovat aloitteellisia, reagoivat toistensa viesteihin ja kokevat olevansa yhteydessä toisiinsa.	vuorrováikkuhus Vuorrováikkuhus lea guovtti dahje mángga olbmo gaskasaš kommunikašuvdna. Vuorrováikkuhusas oassebealit dahket álgagiid, reagerejit nuppiideaset dieđáhusaide ja dovdet ahte leat oktavuodas nubbi nuppiin dahje nuppit nuppiiguin.	vuârrvaikkötös ~ vuârrvaiktös Vuârrvaikkötös lij kuei't le'be mángg oummu kōskksaž kommunikâsttmōš. Vuârrvaikkötöžžâst vue'ssbeá'l lie altteákkaz, reagâ'stte kuöi'meez saaggid da kiöččlá'stte, što lie öhttvuođâst kuei'mm kuei'mmses.	vuáruvaikuttás Vuáruvaikuttás lii kyevti tâi maangâ ulmuu koskâsâš addiittállâm. Vuáruvaikuttásâst uásipeleh láá aktiivliih, reagisteh kyeimi kyeimis viestáid já sist lii tobdo, ete sij láá ohtâvuodâst kyeimi kuáimásis.
33.	vuorovaikutustaidot Vuorovaikutustaidot tarkoittavat kykyä ja halua vaihtaa ajatuksia, kokemuksia, mielipiteitä tai tekoja toisten kanssa ja toimia yhdessä. Keskeistä vuorovaikutustaidoille on vastavuoroisuus: molemmat tai kaikki osapuolet antavat panoksensa yhteiseen keskusteluun tai tapahtumaan.	ovttasdoaibmandáiddut Ovttasdoaibmandáiddut mákset návcca ja hálu lonuhit jurdagiid, oaiviliid dahje daguid earáiguin ja doaibmat ovttas. Mávssolaš vuorrováikkuhusdáidduide lea vuostevurolašvuohtha: guktot dahje buot oassebealit bidjet návccaid oktasaš ságastallamii dahje dáhpáhussii.	vuârrvaikktemtääid ~ vuârrvaiktemtääid Vuârrvaikktemtääid miárkkšâ've odd da haal vaajted jurddjid, kiöččlásttmöözžid, vuáinlmid le'be tuájaid jeärsivui'm da táimmad ööutâst. Kōskksaž vuârrvaikktemtääidaid lij vuásttavuârrsažvuött: kuhttu le'be puk vue'ssbeá'l ou'dde jiijjâž sa'tssjummuž öhttsaž sags-tööllmō'sše le'be šöddmō'sše.	vuáruvaikuttástááiduh Vuáruvaikuttástááiduh merhâšeh naavcâ já háálu jyehiđ jurduid, vuátámušáid, uáiviliid tâi tavoid iärásijgijn já toimâđ oovtâst. Kuávdaš äšši vuáruvaikuttástááiduin lii tot, ete ohtâvuotâ tuáimá kuohtui kulij: kuohtuuh tâi puoh uásipeleh uásálisteh ohtâsii savástálmân tâi tábâhtusân.
34.	maskaaminen, mukautuminen Ilmiö, jossa neurokirjon henkilö pyrkii välttämään neurokirjolle tyypillistä käytäytymistä.	maskeren, másken, neaktin Albmanupmi, mas neurogirjás olmmoš viggá garvit láhttema, mii lea dábálaš neurogirjávuhtii.	ma'skkjummuš, šiöttlöövwmöš Eettmōš, má'st neurokeärjjaivuodđ ooumaž párgg veá'ltted neurokeärjjaivuod'te tyypplâž jálstööttmōžž.	maskam, vuáhádume Almoon, mast neurokirjáávuodâ olmooš viggá velttiđ lattim, mii lii neurokirjáávuotân tijpâlâš.

Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsáa'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)	
35.	skriptaaminen, käsikirjoittaminen Valmiiden repliikkien ja lauseiden harjoittelua etukäteen sosiaalisia tilanteita varten. Yksi maskaamisen esiintymismuodoista.	mentála ráhkkaneapmi, skripten Gárvves replihkaid ja cealkagis hárhjehallan ovddalgihtii sosiála diliid várás. Okta dain vugiin, mo neaktin/maskeren/másken vuhtto.	skri'pttummuš, ǰiöttkee'rtummuš Vaalmâš repliikki da čiálkki harjttööllmõš ouddǰiötte sosiaal'laž vuõ'jji vääras. Öhtt nää'll, mä'htt ma'skkjummuš kuásttai.	skriptam, kietäčäällim Valmâš repliikij já celkkui hárhjuttállâm muuneeld sosiaallij tiilij várás. Ohtâ maskam tiettumhaamijn.
36.	mutismi, puhumattomuus Tilapäinen tai pysyvä puhumattomuus. Ajoittainen puhumattomuus voi johtua mm. ahdistuksesta, pelosta ja aistikuormituksesta.	humuhisvuolta, hálahisvuolta, mutisma, sárnuhisvuolta Gaskaboddosaš dahje bistevaš hálahisvuolta/humuhisvuolta sáhtta čuovvut ee. átestusas, balus ja áiconoaduhuvvamis.	mutismm, säärnte'mesvuött Kõskkpoddasaž le'be põõšši säärnte'mesvuött. Áái'ji meáldlaž säärnte'mesvuött vuáitt šõddâd ouddm. mue'kkõõzz, pãâl le'be aicckuãrmtõõzz diött.	mutism, sárnuhánnáávuotâ Koskápuddâsâš tâi pisovâš sárnuttemesvuotâ. Sárnuttemesvuotâ koskâttuvâi puáhta čuávnuđ el. atâštâsâst, paaloost já áicccunuáđđâsmist.
37.	omamaailmaisuus Tilanne, jossa henkilö menettää hetkelisesti tietoisuutensa ympäristöstään ja vaipuu omiin ajatuksiin.	jurdagiidda lãhppot, lãhppot iežas jurddamãilbmãi Dilli, mas olmmoš massá oanehážžii diđolašvuoda iežas birrašis ja son vuodju iežas jurdagiid sisa.	jiijãsmãilmsãžvuött Vue'kk, mã'st ooumaž mõõnat vuãnkõs äãigãs tie'ttemvuõđãš pirrõõzzstes da vuãjj jiijãš jurddjid.	jiešmãilmãgvuotã Tile, mast olmoõš moonãt uccã puudãn jieijãš tiãđulãšvuodã pirrãsisist já vuãju jieijãš jurdui siisã.
38.	infodumppaaminen, innokas tiedon jakaminen Taipumus jakaa innostuneesti suuri määrä tietoa tietystä aiheesta tai erityismielenkiinnonkohteestaan, yleensä hyvin yksityiskohtaisesti ja pitkästi.	diehtogurgalahttin Iešvuolta juohkit movttegjit ollu dieđu dihto fáttãs dahje sierraberoštumis, dábãlãččat hui dãrkilít ja guhkit.	infodu'mppjummuš, älsšãs teãđ juãkkmõš Nãã'll jue'kked älsšãnjã jõnn meã'r teãđ tiõttum tee'mest le'be suu miõl kie's-si aa'sšin, takainalla tuõđi tãrkka da kuu'kkeld.	infodumppam, movtigis tiãđujehim Tããpi jyehiđ moovtã stuorrã tiãtumere tiãtu fããdãst tâi äãsisist, mast peerust, já tãvãlãvt valã čuuvtij tãrkkã já kuhhãã.
39.	yhteissäätely Kyky säädellä tunteita ja käytöstä, hallita stressiä, ja palautua tyneen mielentilaan toisen ihmisen tukemana ja ohjaamana.	ovttasmudden Nãkca muddet dovdduid ja lãhttema, hãlddãšit streassa, ja mãhccat rãfãlãš miellãlãhkãi nuppi olbmo veahkil ja stivremiin.	õhttsãžšioõttõõllmõš Pãstlvažvuött šioõttõõllãd tobddjid da jãlstõõttmõõžž, pi'rõgeed stree'ssin da maacced rããuhlaž miõl nuu'bb oummu tuãrjain da ohjjumšin.	oovtãstmudãgistem Nahcã mudãgistiđ tobdoiid já lattim, hãldãšid streesi já maccãđ muãssããs miellãtilãn eres ulmuu torjuu já stivrim vievãst.

Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsää'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)	
40.	<p>kehon tuplaaminen</p> <p>Toimintatapa, jossa hyödynnetään toisen henkilön läsnäoloa erilaisten tehtävien ja asioiden aikaan saamiseksi. Toisen läsnäolo tuo tarvittavaa tukea ja/ tai lisää vastuuntuntoa sekä ns. tilivelvollisuuden tunnetta.</p>	<p>fokusguoibmi, guovdilastinguoibmi</p> <p>Doaibmavuohki, mas ávkkástallojuvvo nuppi olbmo lahkaorrun vai iešguđetlágan bargguid ja áššiid oažžut áigái. Nuppi lahkaorrun buktá dárbbaslaš veahki ja/dahje eambbo ovddasvástádušdovddu nugo maiddái ng. čilgengeatnegasvuodá dovddu.</p>	<p>vaard to'bl'jummuš</p> <p>Táimmamnää'll, má'st áu'k'keet nuu'bb oummu á'lddäärrmõžž jee'resnallsem tuájai da aa'sši áigga vuážžam diött. Nuu'bb oummu á'lddäärrmõš pohtt taarbšum tuárj da/le'be láá'zzat vasttõžž táábd da va'steemvuod tobddi.</p>	<p>paaldái pargeldem</p> <p>Toimâmvyehi, mast annoo ávkkín eres ulmuu mieldiorroom, vâi šadda porgâđ jieškote-uvlávánijd pargoid já aašijd. Eres ulmuu mieldiorroom addel taarbášlii torjuu já/tâi lasseet ovdâsvástádâs tobdo sehe nuuvt kočodum čielgimkenigâs-vuodâ tobdo.</p>
41.	<p>melttari, tunneromahdus</p> <p>Ylikuormittumisesta aiheutuva tunneromahdus ja hetkellinen kyvyttömyys hallita omaa käyttäytymistä.</p>	<p>emotionála nuonddahuvvan</p> <p>Liigenoađuhuvvamis čuovvu dovdduid čeahkkáigahččan ja oanehažžii návccahisvuolta hálddašit iežas láhttema.</p>	<p>toobdkâámtõs</p> <p>Lei'gǵkuármtõžžâst šõddi toobdkâámtõs da pooddlaž páá'st'te'mesvuott vaaldšed jiijjâs jálstõttmõžž.</p>	<p>tobdokoččâm, tobdotârittem</p> <p>Lijgenuáđásem tiet šaddee tobdkoččâm já uccâ puudâ verd pištee navcâttesvuotâ jiejjâs lattim haaldâšmist.</p>
42.	<p>suttari, sulkeutuminen</p> <p>Ylikuormittumisesta aiheutuva sulkeutuminen ja kyvyttömyys reagoida ulkopuoliseen maailmaan.</p>	<p>heardduhuvvan, skurtnjageapmi</p> <p>Liigenoađuhuvvamis čuovvu skurtnjageapmi dahje skunjkán ja návccahisvuolta reageret olgobealmáilbmái.</p>	<p>škeässõõttmõš</p> <p>Lei'gǵkuármtõžžâst šõddi škeässõõttmõš da páá'st'te'mesvuott reagâ'stetted áálgbeállsaž maailma.</p>	<p>toppâsem</p> <p>Lijgenuáđásem tiet šaddee toppâsem já navcâttesvuotâ ulguupiälâsii maailmân reagistmist.</p>
43.	<p>vähäilmeisyys, niukkailmeisyys</p> <p>Tunteiden ilmaisuhaasteista johtuva vähäilmeisyys.</p>	<p>dovddahisvuolta</p> <p>Dovdduid dovddahanhástalusaid dihte vánis geahčastagat.</p>	<p>vää'nnkicstõkvuott</p> <p>Tobddji õlmeemva'žžtõžžin šõddi vää'nnkicstõkvuott.</p>	<p>muáđuttesvuotâ</p> <p>Tobdoi čáittimhástusij tiet šaddee muáđuttesmesvuotâ.</p>

Suomi		Dawisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsää'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)
	TUKI JA KUNTOUTUS	DOARJJA JA VEAJUIDAHTTIN	TUÄ'RJJ DA SÄURSMÄTTMÖŠ	TOORJÄ JÄ VAJOIDITTEM
44.	<p>matalan kynnyksen tuki</p> <p>Palvelua, johon ihmisen on helppo hakeutua. Palvelu ei edellytä palvelusopimuksen tekoa asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä.</p>	<p>vuollegis šielmmá doarjja, álkít olahatti doarjja</p> <p>Bálvalus, masa olbmós lea álki ohcalit ja oažžut. Bálvalus ii gáibit dahkat bálvalansoahpamuša áššehassii ja bálvalusbuvttadeadjái.</p>	<p>vue'llgaž köddáz tuärjj</p> <p>Kääžzkös, koozz oumže lij a'lkki oozžööttád. Kääžzkös ij ooudáld kääžkös-suáppmööžž čuolmm'mööžž ä'sš-nee'kk da kääžkosta'rjjei köösk.</p>	<p>álkkeht juksámnáál toorjâ, vyeligis kozzáš toorjâ</p> <p>Palvâlus, moos ulmust lii álkkee ucâluđ. Palvâlus ij vaadâ áššigâs já palvâlusfállee koskási palvâlemsopâmuš čäällim.</p>
45.	<p>varhainen tuki</p> <p>Tukimuoto, joka aloitetaan siinä vaiheessa, kun huoli asiakkaan tilanteesta on herännyt.</p>	<p>árradoarjja, árraveahkki</p> <p>Doarjjahápmi, mii álggahuvvo dan muttus, go fuolla áššehasa dilis lea badjánan</p>	<p>äái'jeld a'löggi tuärjj ~ äái'jeld alttuum tuärjj</p> <p>Tuärjjšlaajj, kojon alteet tön poodd, ko huöll ä'sšnee'kk vue'jjest lij šöddâm.</p>	<p>arâdis toorjâ</p> <p>Toorjähäämi, mii algâttuvvoo ton muddoost, ko huolâ áššigâs tiileest lii eidu šöddâm.</p>
46.	<p>alkukartoitus</p> <p>Haastattelu, jossa selvitetään asiakkaan taustatietoja.</p>	<p>álgogurahallan</p> <p>Jearahallan, mas guorahallat áššehasa duogášdieđuid.</p>	<p>vaard to'bl'jummuš</p> <p>Mainstättmöš, má'st čiolgtet ä'sšnee'kk tuággažteáđaid.</p>	<p>algâkarttim</p> <p>Sahhiittállâm, mast čielgâduvvojev áššigâs tuávváštiáduh.</p>
47.	<p>alkuarviointi</p> <p>Alkuarvioinnissa selvitetään asiakkaan vahvuudet ja haasteet elämän eri osa-alueilla ja luodaan kokonaiskuva asiakkaan tilanteesta.</p>	<p>álgoarvvoštallan</p> <p>Álgoarvvoštallamis guorahallat áššehasa nana beliid ja hástalusaid eallima iešguđet oassesurggiin ja dahkat oppalašgova áššehasa dilis.</p>	<p>alggärvvtööllmöš</p> <p>Alggärvvtööllmööžžâst čiolgtet ä'sš-nee'kk pue'rmös bie'lid da va'žžtöözid jie'llem jee'res vue'ssvu'din da kiöččät obbkoov ä'sšnee'kk vue'jjest.</p>	<p>algäärvuštállâm</p> <p>Algäärvuštállmist čielgâduvvojev áššigâs nanosvuodah já hástuseh eellim jieš-kote-uv uásisuorgijn já ráhtoo oleskove áššigâs tiileest.</p>
48.	<p>tutkimuslomake</p> <p>Tapa kerätä tietoa tutkittavasta asiasta.</p>	<p>dutkanskovvi</p> <p>Vuohki čoaggit dieđu áššis, mii dutkojuvu</p>	<p>tu'tk'keemlomakk</p> <p>Nää'll noorrâd teáđ tu'tk'keemvuállsaž ää'sšest.</p>	<p>tutkâmluámáttâh</p> <p>Vyehi nuurrâđ tiáđu ton ääšist, maid totká.</p>

	Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsáa'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)
49.	arviointi Selvitetään toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuutta ja jatkotoimien tarvetta.	árvoštallan Guorahallat čađahuvvon doaibmabijuid váikkuhanvuoda ja joatkkadoaimmaid dárbbu	árvtööllmõš Čiõlgtet čöõđtum tääimai vaakteevuod da juatkktaaímai taarb.	árvuštállám Čielgáduvoo olášuttum tooimâi vaikutteijeevuotâ já jotkâtoomâi tárbu.
50.	moniammatillinen yhteistyö Moniammatillisessa yhteistyössä ammatillaiset työskentelevät yhdessä asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.	máŋggasuorggat ovttasbargu, máŋggaámmátlaš ovttasbargu Máŋggaámmátlaš ovttasbarggus ámmátolbmot barget ovttas áššehasa dearvašvuoda ja buresveadjima ovddideami ovdii.	máŋgámmatlaš öhttsažtuáj Máŋgámmatlaš öhttsažtuájast ámmatnee'kk tuejee ööutâst äššnee'kk tiõrvâsvuod da pue'rrvâájjam oou'deem diõtt.	maŋgáámmátlaš oovtâstpargo Maŋgáámmátlii oovtâstpargoost ámmátulmuuh pargeh oovtâst, vâi áššigâs tiõrvâsvuotâ já pyereestvaijeem ovdán.
51.	diagnoosi Lääketieteelliseen tietoon perustuva määritelmä terveysongelman, sairauden tai tautitilan syistä.	diagnosa Dálkkasiedalaš dieđuid vuođul dahkon meroštallan dearvašvuodačuolmma, buohcuvuoda dahje dávdadili sivaidd birra.	diagnoos Taalkâstiõđlaž tiõttu vuáđđõõvvi me'rtelm tiõrvâsvuotvâigãdvuod, puõzzálmle'be tauddvue'jj määinain.	diagnoos Talhâstiedálii tiätun vuáđduduvvee miäruštállám tiõrvâsvuotâčuolmâ, puácuvuodâ tai tavdâtile suujâin.
52.	kuntoutus Suunnitelmallinen prosessi, jossa kuntoutuja ylläpitää ja edistää toiminta- ja työkykyään ammattilaisten tuella.	veajuiduhttin Plánejuvvon proseassa, mas veajuiduvvi olmmoš doalaha ja ovddida iežas doaibma- ja bargonávcca ámmátolbmuid veahkil	säursmâttmõš Plaan mie'ldd oudneei prose'ss, mâ'st säursmeei tuõ'llai da oou'dad taimmam- da reãuggampâ'stemvuodâs ämmatnii'kki tuärjain.	vajoditem Vuávájum proosees, mast vajoiduvvee olmoos paijeentuálá já oovded toimâm- já pargonavcâidis ámmátulmui torjuin.
53.	vaativa lääkinnällinen kuntoutus Lääkinnällisellä kuntoutuksella parannetaan ja ylläpidetään kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Kuntoutuksella tuetaan kuntoutujan elämäntilanteen hallintaa sekä selviytymistä jokapäiväisistä askareista. Lääkinnällisen kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö määritellään kuntoutussuunnitelmassa.	gáibideaddji dálkkašlaš veajuiduhttin, gáibideaddji medisiinnalaš veajuiduhttin Dálkkašlaš veajuiduhttimiin buoriduvvo ja bisuhuvvo veajuiduvvi olbmo fysalaš, psyhkalaš ja sosiála doaibmanávcca. Veajuiduhttimiin doarjut veajuiduvvi olbmo eallindili hálddašeami ja ceavzima juohkebeaivválaš buđaldemiin. Dálkkašlaš veajuiduhttima dárbu, ulbmilat ja sisdoallu meroštallojuvvojit veajuidahttinplánas	vá'žžlõs tálkkmallaš säursmâttmõš Tálkkmallaš säursmâttmõõžžin pue'reet da tuõ'll'jet säursmeei fyslaž, psyykklaž da sosiiaal'laž taimmampâ'stemvuod. Säursmâttmõõžžin tuärjeet säursmeei jie'llemvue'jj vaaldšummuž di pi'rõgummuž juõ'kkpeivvsaž tuájain. Tálkkmallaš säursmâttmõõžž taarb, täävtõõzzid da siiskõõz meärtõõlât säursmâ'ttemplaanâst.	vátávâš tálhudeijee vajoditem Tálhudeijee vajoiditmáin pyeredeh já paijeentuáliih vajoiduvvee ulmuu fyysilijd, psyykkilijd já sosiallijd toimâmnaavcâid. Vajoiditmáin tuärjuh vajoiduvvee ulmuu eellimtila haldâšem sehe jyehipiäiváliijn riävguin cevzim. Tálhudeijee vajoditem táarbu, mittomeerijd já siskáldâs miäruštâleh vajoiditemvuávámist.

Suomi	Davvisámegiella (pohjoissaame)	Nuorttsää'mkiöll (koltansaame)	Anarâškielâ (inarinsaame)	
54.	<p>kuntoutussuunnitelma</p> <p>Kuntoutussuunnitelma laaditaan opiskelu-, työ- ja toimintakyvyn sekä osallisuuden tukemiseksi.</p>	<p>veajuidahttinplána</p> <p>Veajuidahttinplána dahkko doarjun dihte studeren-, bargo- ja doaibmanávcca nugo maiddái searvevuoda</p>	<p>säursmâ'ttemplaan</p> <p>Säursmâ'ttemplaan raaját mátt'tóot-tâm-, reâuggam- da táimmampá'sttemvuod di vuássadvuod tuárjeem diótt.</p>	<p>vajodittemvuávám</p> <p>Vajodittemvuávám ráhtih uáppu-, pargo- já toimâmnaavcâi sehe uásálâšvuodâ tuárjum várás.</p>
55.	<p>vammaispalvelut</p> <p>Vammaisuuden tai sairauden perusteella henkilölle järjestettäviä palveluja ja tukitoimia.</p>	<p>doaibmaváttojiid bálvalusat</p> <p>Bálvalusat ja veahkkedoaimmat, mat lágiduvvojit olbmui lámisvuoda dahje buohcuvuoda vuodul</p>	<p>lää'mes oummui kääzkközz</p> <p>Lää'mesvuod le'be puõzzálm vuádal ooumže riáššum kääzkközz da tuárjijtáám.</p>	<p>vádulijpalvâlusah</p> <p>Palvâlusah já toorjâtoimah, maid uárnejeh ulmui vádulâšvuodâ tâi puácuvuodâ vuáduid.</p>
56.	<p>aistivälineet</p> <p>Aistivälineet tarjoavat mahdollisuuden säädellä aistijärjestelmiä mm. tunto-, näkö- ja kuuloärsykkeiden avulla.</p>	<p>sensoralaš veahkkeneuvvut, áicoveahkkeneavvut</p> <p>Áiconeavvut fáillet vejolašvuoda muddet áicovuogádagaid ee. dovdan-, oaidnin- ja gullanstimulusaid veahkil</p>	<p>aiccneävv</p> <p>Aiccneävv ta'rjee vuáttmõõžž šiöttõöllâd aiccriáždõõggid jm. tâbdd-, vuáinn- da koolkkõldõõggi veakka.</p>	<p>áiccuniävuh</p> <p>Áiccuniävuh fáalih máhđulâšvuodâ mudágistiđ áiccuvuáháduvâid el. tobdo-, uáinu- já kulokihâlâsâi vievâst.</p>
57.	<p>esteettömyys</p> <p>Kaikenlaisten ihmisten huomioon ottamista etenkin fyysisessä ympäristössä, kuten rakennetussa ympäristössä, ulkoalueilla ja julkisissa liikennevälineissä. Esteettömyys koskee myös aisteihin ja hahmottamiseen liittyviä haasteita fyysisessä ympäristössä.</p>	<p>easttahisvuohta, áruhisvuohta</p> <p>Juohkelágan olbmuid vuhtiiváldin eandalii fysalaš birrasiin, nugo huksejuvnon birrasis, olgosajiin ja almmolaš johtolat-fievrruin. Áruhisvuohta guoská maiddái áiccuide ja hámuheapmái gullevaš hástalusaid fysalaš birrasis.</p>	<p>cõõggt'e mesvuõtt</p> <p>Juõ'kknallšem oummui lokku vâlddmõš jeá'rben fyyslaž pirrõõžžâst, má'te rajjum pirrõõžžâst, álggvuu'din da õõlmâs jááttlõkneävvin. Cõõggt'e mesvuõtt kuáskk še aacid da háámummsa õhtteei važžtõõžžid fyyslaž pirrõõžžâst.</p>	<p>estuuttesvuotâ</p> <p>Puohlávânij ulmui huámmášumán vâldim eromášávt fyysilii pirrâsist, tegu huksejum pirrâsist, olgonlihâdemkuávuin já almolijn jotolâhniávuin. Estuuttesvuotâ kuáská meiddei fyysilii pirrâs hástusaid, moh lohtâseh áiccoid já haamij eđirvâšmân.</p>
58.	<p>saavutettavuus</p> <p>Kaikenlaisten ihmisten tarpeiden huomioon ottaminen viestinnässä, omassa toiminnassa, asenteissa sekä verkkosivujen ja palveluiden kehittämisessä.</p>	<p>olahahttivuohta</p> <p>Juohkelágan olbmuid dárbbuid vuhtiiváldin dieđiheamis, iežas doaimmas, miellaguottuin nugo maiddái neahtta-siidduid ja bálvalusaid ovddideamis</p>	<p>vuállamvuõtt</p> <p>Juõ'kknallšem oummui taarbi lokku vâlddmõš saaggtumšest, jiijjâs táimm'mõõžžâst, fi'ttjõõžžin di ne'ttseeidai da kääzkkõõzzi ooudâsviikk-mõõžžâst.</p>	<p>juvsâttetteevuotâ, juksâmvuotâ</p> <p>Puohlávânij ulmui táarbui huámmášumán vâldim viestâdmist, jiejjâs toimâmist, munejurduin sehe nettisijđoi já palvâlusâi oovdedmist.</p>